

■ Του ΧΑΡΗ ΣΤΡΑΤΙΑΔΑΚΗ*

Αναδιφώντας το χθες (218)

Περιηγήσεις στην ιστορία και στη φύση της Κρήτης (2)

Συνεχίζουμε σήμερα, όντας πια μέσα στο καλοκαίρι, τις εξορμήσεις μας στην ύπαιθρο του Ρεθύμνου, τις οποίες ξεκινήσαμε την περασμένη εβδομάδα. Εξορμήσεις βέβαια επί χάρτου και όχι επί του πεδίου, όπως είχαν πραγματοποιηθεί την τελευταία τεσσαρακονταετία. Θυμίζω ότι πρόκειται για περίπου ογδόντα εκδρομές με ενήλικες, τις οποίες είχα οργανώσει με πολλούς και διαφορετικούς φορείς, το Κέντρο Νέων,

Περιήγηση στα χωριά Κυριάνα, Αμνάτος και Καψαλιανά (2000). Την περιήγηση αυτή είχαμε οργανώσει με το τμήμα Περιβαλλοντικής της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (υπεύθυνος ο γράφων), σε συνεργασία με τον πολιτιστικό σύλλογο Αμνάτος (πρόεδρος Γιώργος Κανακάκης)

και περιλάμβανε επίσκεψη σε πληθώρα πολιτιστικών και φυσικών μνημείων και στα τρία χωριά. Την επανάλαβα με οργανωτή το Σχολικό μουσείο (επιμελητής ο γράφων) πιο πρόσφατα, το 2019, αφήνοντας την Κυριάνα για άλλη εξόρμηση και συμπεριλαμβάνοντας τον Πίκρη. Ξεναγός μας στον Πίκρη ήταν ο ακούρατος Κωστής Μπικρικής.

Περίπατος στην Πατσό και στο φαράγγι του Αγίου Αντωνίου (2000). Την εκδρομή είχαμε οργανώσει η Περιβαλλοντική με το Β' ΚΑΠΗ (κοινωνική λειτουργός Κατερίνα Κατσιμάνη) και τον πολιτιστικό σύλλογο Πατσού. Τότε βέβαια δεν είχε διανοιχτεί ο σημερινός σύντομος δρόμος από το Ρέθυμνο και για την προσέγγιση στο έρημο τότε φαράγγι το λεωφορείο έπρεπε να περάσει μέσα από τα στενά του χωριού. Το είχε κατορθώσει χωρίς ζημιές, σε τόχους και αμάξωμα, ο ακούρατος Γιάννης Λίτινας.

τον «Φάλκωνα», τα ΚΑΠΗ (Α', Β' Ρεθύμνου και Ανωγείων), το τμήμα Δυτικής Κρήτης της Ελληνικής Σηπλαιολογικής Εταιρείας αλλά και με φίλους, που είχαν διάθεση να περπατήσουν, γνωρίζοντας παράλληλα καινούριους τόπους και ανθρώπους. Η αναφορά των εξορμήσεων αυτών ελπίζω να προσφέρει στους αναγνώστες λίγη από τη χαρά που πήραμε οι συμμετέχοντες. Αν μάλιστα παρακινήθουν να πραγματοποιήσουν κάποιες από αυτές, τόσο το καλύτερο!

Περιήγηση στα κλειστά σχολεία της επαρχίας Μυλοποτάμου (2000). Την περιήγηση είχα οργανώσει για φοιτητές του Παιδαγωγικού τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του πανεπιστημίου Κρήτης. Την εποχή εκείνη τα κλειστά διδακτήρια του νομού Ρεθύμνης έφταναν τα 130, για τα οποία και είχα εκδώσει σχετικό βιβλίο και ηλεκτρονικό δίσκο (Cd), ενώ έκανα στον τύπο με σειρά δημοσιευμάτων προτάσεις για την αξιοποίησή τους. Στη φωτογραφία παραθέτω έναν χάρτη που είχα συντάξει (σήμερα στο Σχολικό μουσείο) με τα σχολεία που λειτουργούσαν στην Κρήτη την περίοδο 1661-1965, στο απόγειο δηλαδή της λειτουργίας τους. Την εποχή εκείνη ξεπερνούσαν τα χίλια.

Στους Αρμένους και στη Γενή για αναζήτηση απολιθωμάτων (2000). Την ημερίδα-εκδρομή εκείνη είχαμε οργανώσει η Περιβαλλοντική σε συνεργασία με το τμήμα Δυτικής Κρήτης της Ελληνικής Σηπλαιολογικής Εταιρείας. Περιλάμβανε παρουσίαση του βιβλίου για τα απολιθώματα της Κρήτης του Β. Σιμιτζή «Μια ματιά στη γη μας», έκδοση του «Φάλκωνα». Την πραγματοποιήσαμε στο Κατασκηνωτικό Κέντρο «Παράδεισος», μαζί με έκθεση συλλογών απολιθωμάτων, ενώ στη συνέχεια προχωρήσαμε σε έρευνα επί του πεδίου, στο χωριό Γενή, για συλλογή, αναγνώριση και συντήρησή τους.

Στη Μονή Βωσάκου και στο Σπήλαιο Μούγκρι (2000). Και αυτή την εξόρμηση την οργανώσαμε με την Περιβαλλοντική σε συνεργασία με το τμήμα Δυτικής Κρήτης της Ελληνικής Σηπλαιολογικής Εταιρείας (πρόεδρος Βασίλης Σιμιτζής). Η μετάβαση από τον Βώσακο στο σπήλαιο Μούγκρι και η επιστροφή αποδείχθηκαν δύσκολες και αρκετοί εκπαιδευτικοί δίστασαν να μπουν στο σπήλαιο, μένοντας στον προθάλαμό του. Σίγουρα όμως δεν το μετάνιωσαν, αφού οι εκείνοι είχε το ενδιαφέρον του. Να σημειώσουμε ότι το σπήλαιο Μούγκρι διαθέτει έναν από τους εντυπωσιακότερους στην Κρήτη σταλαγμιτικούς διακόσμους.

Περιήγηση στη φύση και στον πολιτισμό του Μέσα Μυλοποτάμου (2000). Η περιήγηση εκείνη περιλάμβανε επίσκεψη στα χωριά Μουρτζανά και Μέσα Επισκοπή (Κυρίμηδων), με το Μετόχι του Παναγίου Τάφου, το βενετσιάνικο θύρωμα, τους πύργους, την Φραγκοκλησιά και τον νερόμυλο και στη συνέχεια περίπατο μέχρι το μυλοτόπι στο εγκαταλελειμμένο χωριό Μούσι. Περιλάμβανε ακόμη επίσκεψη στο κάστρο του Καστρίου, της πρότυπη την εποχή εκείνη αγροτουριστική μονάδα Χατζηδάκη.

Στον Κισσό και στον ανθισμένο Γουσσ Κάμπο (2001). Η εξόρμηση είχε πραγματοποιηθεί με συνεργασία της Περιβαλλοντικής με τον πολιτιστικό σύλλογο Κισσού (Γιώργος Τσιγιδίνος και Γιώργος Γοραντωνάκης) και περιλάμβανε γνωριμία με τις βυζαντινές εκκλησίες του χωριού και την οθωμανική του κρήνη, επίσκεψη στις εγκαταστάσεις της Μονής Αγίου Πνεύματος, την οποία ο σύλλογος προσπαθούσε την περίοδο εκείνη να ανασυλβώσει, και περίπατο στη χλωρίδα του Γουσσ Κάμπου, με τους ανθισμένους νάρκισσους και τις κόκκινες τουλίπες του.

Στη μοναστήρια του Ακρωτηρίου και στο Αυλάκι του Αγίου (2001). Και αυτή η εξόρμηση οργανώθηκε από η Περιβαλλοντική (υπεύθυνος ο γράφων) σε συνεργασία με το τμήμα Δυτικής Κρήτης της Ελληνικής Σηπλαιολογικής Εταιρείας. Περιλάμβανε επίσκεψη στα μεγάλα και ιστορικά μοναστήρια του Ακρωτηρίου και πεζοπορία προς το έρημο μοναστήρι του Καθολικού και από εκεί προς την ακτή και τον νεώσοικο του μοναστηριού. Ο φλεβιαριστικός καιρός είχε δυσκολέψει την εκδρομή, η οποία όμως έμεινε ανεξίτηλη στη μνήμη όσων συμμετείχαν.

Διάσχιση Αρκαδιώτικου Φαραγγιού (2005). Την εκδρομή είχαμε οργανώσει με το Α' ΚΑΠΗ (κοινωνική λειτουργός Αγάπη Μαμαλάκη) στα πλαίσια των προσπαθειών διαγονεακής μάθησης που καταβάλαμε την εποχή εκείνη. Περιλάμβανε τη διαδρομή Μονή Αρκαδίου - Αστουρακιάς - αρκαδιώτικο νερόμυλο και κατέληξε στο χωριό Πίκρης, στο οποίο μας είχε ξενάγησει και φιλοξενήσει ο Κωστής Μπικρικής. Εκτός προγράμματος η εκδρομή περιελάμβανε και παρατήρηση απολιθωμάτων, μετά τον εντοπισμό ενός ψαριού από συμμετέχουσα ολλανδή δασκάλα.

Χειμερινή διάσχιση φαραγγιού Ελευθέρας (2006). Αμέσως μετά τον άγριο χειμώνα του 2006 είχαμε οργανώσει ως Σηπλαιολογική (αντιπρόεδρος ο γράφων) σε συνεργασία με το Α' ΚΑΠΗ (κοινωνική λειτουργός Αγάπη Μαμαλάκη) και το ΚΑΠΗ Ανωγείων (κοινωνική λειτουργός Ρίτα Σουλτάτου) διάσχιση του φαραγγιού, από τη Λαγκά μέχρι την Αλφά, διάνοιξη του μονοπατιού και συντήρησή του σπηλαιώδους ναού της Αγίας Καλής (απομάκρυνση φερτών υλικών, διάνοιξη καναλιού παροχέτευσης ομβρίων και αντικατάσταση καντηλιού).

Εξόρμηση στη χειμωνιάτικη Λίμνη Πλαστήρα (2003). Την αξέχαστη εκείνη εξόρμηση είχε διοργανώσει το Α' ΚΑΠΗ (κοινωνική λειτουργός Αγάπη Μαμαλάκη) με την Περιβαλλοντική και εκτελέστηκαν λίγα χρόνια μετά την αποχώρησή μου απ' αυτήν. Περιλάμβανε επίσκεψεις σε οικοσυστήματα, μνημεία και βοτανικούς κήπους, υπό διαρκή βροχόπτωση και συνεχή ομίχλη.

τα Κέντρα Ανοχίτης Προστασίας Ηλικιωμένων του Ρεθύμνου, που είχαμε ονοματοδοτήσει «Αντιμετωπίζοντας την κρίση με τα ΚΑΠΗ». Στην πραγματικότητα ήταν ένα σεμινάριο μεταφοράς γνώσης και σοφίας, που βοήθησε όσους κι όσες συμμετείχαν να «κρατηθούν όρθιοι» μέσα στην παρόνεια που ζούσαμε «τω καιρώ εκείνω».

Πρόταση ανάγνωσης 1

Δύο είναι οι προτάσεις ανάγνωσης σήμερα, καταρχήν του καταλόγου «Αρχαιολογικό Μουσείο Χανίων» της εκεί Εφορείας Αρχαιοτήτων. Πέραν του προφανούς ενδιαφέροντός του και του γεγονότος ότι το επιμελήθηκε ο πολιτογραφημένος Ρεθεμνιώτης Κώστας Ανδρώνης (όπως και το σύνολο της άκρας εντυπωσιακής έκθεσης), το βιβλίο αυτό μας παρακινεί να επισκεφθούμε το νέο Αρχαιολογικό Μουσείο της γειτονικής μας πόλης, ένα «διαμάντι» της Κρήτης, εφάμιλλο του Μουσείου της Ακρόπολης, στα μέτρα των αναλογιών των δύο πόλεων οπισωδήποτε. Σημειώνω ότι σε πρότασή μου απ' αυτή τη θέση επίσκεψής του από ομάδα Ρεθεμνιωτών, με την ευκαιρία της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων (18 Μαΐου), είχαν ανταποκριθεί συμπολίτες, ο αριθμός των οποίων μετριούνταν στα δάκτυλα του ενός χεριού.

Πρόταση ανάγνωσης 2

Το δεύτερο βιβλίο επιγράφεται «Σημειώσεις περί του μερτικού των Μαστόρων. Η ανέγερση του ναού του Αγίου Παυτελεήμονα Άδελε (1864-1865)» και έχει συγγραφεί από τον φιλόλογο, σχολικό σύμβουλο και ιστορικό ερευνητή Παναγιώτη Παρασκευά. Πέραν του ενδιαφέροντός του, μας υπενθυμίζει ότι ο συμπολίτης μας έχει ασχοληθεί υποδειγματικά με πολλούς τομείς της τοπικής ιστορίας, τη βιομηχανική αρχαιολογία του Ρεθύμνου (σαπυνοποιία και βυρσοδειψία), την άφιξη των Μικρασιατών προσφύγων (Οι πρόσφυγες του ανατολικού Ρεθύμνου), την τοπική ιστορία καθαυτή (Άδελε), την αρχαία ελληνική φιλολογία και εσχάτως, με το νέο του πόνημα, με την ιστορική οικοδομία. Το βιβλίο είναι πρότυπο στο είδος και μας οδηγεί να ευχηθούμε στον συγγραφέα του την καλή δύναμη και συνέχεια.

